

УДК 351.74(477):005.963.1

ВАЛЕРІЙ ВАСИЛЬОВИЧ СОКУРЕНКО,

*доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України,
ректор Харківського національного університету внутрішніх справ;*

 <https://orcid.org/0000-0001-8923-5639>

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ЗДОБУТКІВ СУЧАСНОЇ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ НАУКИ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Демократичні перетворення, що мають місце в усіх сферах суспільного життя в Україні, зумовлюють необхідність вивчення та впровадження кращих європейських практик у процес організації та діяльності органів публічної адміністрації. Зважаючи на те, що вектор безпеки визначений одним із пріоритетних напрямів упровадження в Україні європейських стандартів життя, важливого значення набуває вироблення дієвого механізму розвитку ефективної правозастосовної діяльності органів поліції, оновлення існуючих підходів до реалізації поліцейськими правозастосовних функцій та здійснення поліцейської діяльності в цілому. Це, у свою чергу, вимагає формування концептуальних засад поліцейської діяльності шляхом вироблення термінологічного інструментарію поліцейської науки, впорядкування усього

переліку термінів, якими оперують для характеристики поліцейської сфери. У зв'язку з цим слушною є позиція К. С. Бельського, який визначив, що поліція та поліцейське право є обов'язковими елементами, без яких неможливе існування правової держави [1, с. 123]. Таким чином, вироблення фундаментального понятійного підґрунтя дозволить на науковому, а згодом і на законодавчому рівні визначити сучасну парадигму взаємовідносин поліції та населення, розкрити зміст «сервісного» характеру діяльності поліції, орієнтованого на надання поліцейських послуг громадянам, з'ясувати пріоритети діяльності поліції та їх урахуванням виробити сучасні методики протидії злочинності.

Особливої уваги заслуговує той факт, що невід'ємною умовою ефективності діяльності органів поліції є постійна робота щодо якісної підготовки працівників поліції до виконання покладених на них завдань. На це звертається увага у Стратегії розвитку системи Міністерства внутрішніх справ України до 2020 року, де одним із стратегічних пріоритетів діяльності МВС України визначено розвиток кадрового потенціалу. Сьогодні традиційні підходи до підготовки працівників правоохоронних органів не повністю забезпечують необхідну якість і професійну компетентність кваліфікованих кадрів поліції [2]. Таким чином, вимога щодо підвищення якості кадрового потенціалу в органах поліції зумовлена необхідністю оптимізації системи підготовки, відбору та управління персоналом, врахування під час підготовки майбутніх поліцейських тих загроз належному функціонуванню правоохоронної сфери, що зумовлені викликами сьогодення. У зв'язку з цим важливого значення набуває вироблення оптимальних підходів до підготовки майбутніх працівників поліції, подальшого підвищення їх кваліфікації. Досягти цього можна шляхом вивчення та використання успішних міжнародних практик і участі в реалізації спільних пілотних проектів, зокрема опрацювання здобутків сучасної науки поліцейського права в країнах Західної Європи та вироблення з урахуванням національних особливостей правової системи стандартів підготовки працівників поліції в Україні. Саме на виконання вказаних заходів наказом Міністерства внутрішніх справ України від 29 січня 2018 р. № 51 і було затверджено Концепцію запровадження трирівневої моделі підготовки поліцейських.

Сучасний підхід до реформування системи підготовки кадрів для органів Національної поліції висуває на перший план практичну складову, тобто пріоритетність практичної спрямованості фахової підготовки поліцейських у закладах вищої освіти системи МВС України. Зважаючи на це, основи поліцейстики (науки про поліцейське право) мають стати базовою фундаментальною дисципліною, яку повинні вивчати усі майбутні поліцейські, оскільки без ґрунтовного ознайомлення з основними засадами поліцейської діяльності, отримання уявлення про ключові законодавчі акти, що регулюють діяльність органів та підрозділів поліції, неможливо підготувати висококваліфікованого поліцейського, який був би здатний на належному рівні виконувати покладені на нього обов'язки.

Саме в рамках ознайомлення з основами поліцейсько-правової теорії можливо розкрити сутність соціально-сервісного призначення поліції та з'ясувати місце поліції в системі органів публічної влади (у першу чергу тих, на які покладено обов'язок щодо реалізації правоохоронної функції держави), охарактеризувати ключові засади поліцейської діяльності як в Україні, так і за кордоном, детально розглянути процес підготовки та прийняття управлінських рішень в органах поліції, розкрити особливості найбільш ефективних форм взаємодії поліції з іншими правоохоронними органами, органами місцевого самоврядування та інституціями громадянського суспільства. Важливого значення набуває ознайомлення з ключовими принципами демократичного поліціювання в країнах Західної Європи, уніфікованими стандартами гуманної поведінки поліцейських, випадками детермінації неправомірної поведінки поліцейських та шляхами їх своєчасного попередження, причинами поліцейської деформації поліцейських, формами підзвітності поліції суспільству тощо. Урахування зарубіжних напрацювань сприятиме коригуванню концепції реформування української системи охорони правопорядку, впровадженню апробованих організаційно-правових форм у практику управління органами поліції [2].

У контексті оновлення існуючих підходів до професійної підготовки поліцейських важливого значення набуває вирішення проблеми співвідношення та співіснування професійної освіти, що здійснюється в закладах вищої освіти системи МВС України, з професійною підготовкою поліцейських. У звіті групи з формування єдиних підходів до європейської поліцейської науки справедливо відзначається, що лінії поліцейської освіти та підготовки часто перетинаються, оскільки здійснюються в межах одного процесу. Разом з тим існує небезпека втрати балансу між цими процесами в підготовці кадрів, якщо освітня організація дотримується високих академічних та інтелектуальних стандартів і навпаки. Пошук гармонії між цими процесами у професійному

становленні кадрів поліції важливий з точки зору результату підготовки поліцейського як гаранта забезпечення публічної безпеки та протидії злочинності. Зокрема, викликає стурбованість необґрунтована популістська надмірна увага до намагання перенесення на українські терени практик західних систем навчання і виховання, які, як правило, не враховують наших особливостей, освітніх традицій та й самих результатів цих практик у тих країнах, де вони вже стали частиною освітнього ландшафту [3].

Характерною відмінністю підготовки поліцейських кадрів у країнах Західної Європи є відсутність єдиного усталеного комплексного методологічного підходу до підготовки майбутніх поліцейських до захисту прав і свобод громадян, забезпечення публічної безпеки та протидії злочинності, у тому числі дій в екстремальних ситуаціях; переважно застосовуються різноманітні педагогічні прийоми («ідеології»). Мається на увазі, що за кордоном поліцейські не отримують одразу повноцінну вищу освіту, а на перших етапах професійної підготовки стають фахівцями вузького профілю в конкретній сфері поліцейської діяльності (тобто одразу відбувається вузька спеціалізація професійної підготовки). На нашу ж думку, доцільно одночасно готувати як фахівців широкого профілю, так і фахівців вузької спеціалізації. Це дозволить одночасно запровадити безперервну форму підготовки фахівців із подальшим формуванням та розвитком потужних наукових шкіл як правоохоронного, так і теоретико-правового спрямування. Таким чином, сьогодні важливого значення набуває вироблення уніфікованого стандарту поліцейської освіти, оновлення існуючих підходів до підготовки поліцейських кадрів керівної ланки.

Підсумовуючи викладене вище, можна дійти висновку про необхідність активізації участі закладів вищої освіти системи МВС України у створенні міжнародних центрів поліцейської освіти, відкомандирування науково-педагогічних кадрів до зазначених центрів з метою ознайомлення із сучасним позитивним досвідом підготовки поліцейських за кордоном. У першу чергу, такий вид стажування повинні проходити не керівники закладів вищої освіти, а безпосередньо науково-педагогічні працівники за профілем дисциплін, що ними викладаються.

Використання здобутків сучасної європейської поліцейської науки під час підготовки працівників органів поліції дозволить ознайомити поліцейських із цивілізованим стандартом поліцейської діяльності, отримати повне уявлення про сучасну філософію поліцейської діяльності.

Список бібліографічних посилань

1. Бельский К. С. Полицейское право : лекц. курс / под ред. А. В. Куракина. М. : Дело и Сервис, 2004. 816 с.
2. Проневич О. В. Доктринальні засади поліцейського права Німеччини та Польщі. *Форум права*. 2011. № 1. С. 822–828. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2011_1_132.pdf (дата звернення: 23.03.2019).
3. Сокурено В. В. Реформа правоохоронної системи як уособлення практичної реалізації вектора безпеки Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» // Публічне управління у забезпеченні сталого розвитку країни : зб. тез наук.-практ. конф. за міжнар. участю (м. Харків, 24 листоп. 2016 р.) / редкол.: Д. В. Карамішев (голов. ред.), О. Ю. Амосов, В. Г. Бульба та ін. Харків : Харків. регіонал. ін-т держ. управління НАДУ при Президентові України. URL: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book%20/conf/2016-5/doc/4/06.pdf> (дата звернення: 23.03.2019).

Одержано 26.03.2019